

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa
(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang
Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm
Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu
Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 18
QUYỂN THỨ 450
HỘI THỨ HAI

Phẩm
NGHĨA THẨM SÂU
Thứ 55 - 2

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Vì sao sắc cũng gọi thẩm sâu. Vì sao thọ tướng hành thức cũng gọi thẩm sâu. Như vậy cho đến vì sao tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát cũng gọi thẩm sâu. Vì sao chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng gọi thẩm sâu?

Phật bảo: Thiện Hiện! Sắc chơn như thẩm sâu nên sắc cũng gọi thẩm sâu, thọ tướng hành thức chơn như thẩm sâu nên thọ tướng hành thức cũng gọi thẩm sâu. Như vậy cho đến tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát chơn như thẩm sâu nên tất cả hạnh Bồ-

tát Ma-ha-tát cũng gọi thăm sâu. Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chơn như thăm sâu nên chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng gọi thăm sâu.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Vì sao sắc chơn như thăm sâu. Vì sao thọ tướng hành thức chơn như thăm sâu. Như vậy cho đến vì sao tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát chơn như thăm sâu. Vì sao chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chơn như thăm sâu?

Phật bảo: Thiện Hiện! Sắc chơn như chẳng tức sắc, chẳng rời sắc, vậy nên thăm sâu. Thọ tướng hành thức chơn như chẳng tức thọ tướng hành thức, chẳng rời thọ tướng hành thức, vậy nên thăm sâu. Như vậy cho đến tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát chơn như chẳng tức tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chẳng rời tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, vậy nên thăm sâu. Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chơn như chẳng tức chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng rời chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, vậy nên thăm sâu.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Như Lai rất lạ, nhiệm màu khéo léo, vì Bồ-tát Ma-ha-tát Bất thối chuyển ngăn khiến các sắc chỉ rõ Niết-bàn, ngăn khiến thọ tướng hành thức chỉ rõ Niết-bàn. Như vậy cho đến ngăn khiến tất cả hạnh Bồ-tát Ma-

ha-tát chỉ rõ Niết-bàn, ngăn khiến chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chỉ rõ Niết-bàn. Thế Tôn rất lạ, nhiệm màu khéo léo, vì Bồ-tát Ma-ha-tát Bất thối chuyển ngăn khiến tất cả pháp hoặc sắc hoặc phi sắc, hoặc hữu kiến hoặc vô kiến, hoặc hữu đối hoặc vô đối, hoặc thế gian hoặc xuất thế gian, hoặc cộng hoặc bất cộng, hoặc hữu lậu hoặc vô lậu, hoặc hữu vi hoặc vô vi, chỉ rõ Niết-bàn.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Như Lai rất lạ, nhiệm màu khéo léo, vì Bồ-tát Ma-ha-tát bất thối chuyển ngăn khiến các sắc chỉ rõ Niết-bàn, ngăn khiến thọ tướng hành thức chỉ rõ Niết-bàn. Cho đến Thế Tôn rất lạ, nhiệm màu khéo léo, vì Bồ-tát Ma-ha-tát ngăn khiến tất cả pháp hoặc sắc hoặc phi sắc, hoặc hữu kiến hoặc vô kiến, hoặc hữu đối hoặc vô đối, hoặc thế gian hoặc xuất thế gian, hoặc cộng hoặc bất cộng, hoặc hữu lậu hoặc vô lậu, hoặc hữu vi hoặc vô vi, chỉ rõ Niết-bàn.

Lại nữa, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên đối các chỗ thăm sâu như thế, nương dựa lý thú tương ưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa, suy nghĩ xét kỹ, quan sát cân lường, nên khởi nghĩ này: Ta nay nên như Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đã dạy mà trụ. Ta nay nên như Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đã thuyết mà học.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng đối các chỗ thăm sâu như thế, nương dựa lý thú tương ưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa, suy nghĩ xét kỹ, quan sát cân lường, như Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đã dạy mà trụ, như Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đã thuyết mà học. Bồ-tát Ma-ha-tát này do năng tinh siêng tu học như thế, nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, khởi một tâm niệm hãy năng nhiếp lấy vô lượng vô số vô biên căn lành, vượt vô lượng kiếp sanh tử trôi lăn, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, huống năng không xen hở thường tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hằng trụ tác ý tương ưng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Như người đa dục cùng gái xinh đẹp yêu đắm lẫn nhau, đồng ý ước hẹn. Gái kia bị trở ngại chẳng đến chỗ hẹn, dục tâm người này xí thịnh chảy tinh. Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Dục niệm người ấy nghĩ ở chỗ nào chuyển?

Bạch Thế Tôn! Dục niệm người này nơi chỗ nữ chuyển. Là khởi nghĩ này: Kia sao phải đến cùng hợp nơi đây vui mừng giỡn khoái.

Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Người ấy lòng dục ngày đêm sanh mấy lần? Bạch Thế Tôn! Người này ngày đêm nghĩ dục rất nhiều.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, khởi tâm

một niệm như Bát-nhã Ba-la-mật-đa đã thuyết mà học, vượt khỏi kiếp số sanh tử trôi lăn, cùng người đa dục trải một ngày đêm đã khởi nghĩ dục, số lượng ấy ngang bằng.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này tùy nương nghĩa lý Bát-nhã Ba-la-mật-đa đã thuyết, suy nghĩ tu học, tùy năng giải thoát, năng phá được bao nhiêu tội lỗi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vậy nên, Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu tinh siêng tu học, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát như Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đã thuyết mà trụ, trải một ngày đêm chỗ được công đức, nếu công đức này có hình lượng hẵn hoi, thế giới chư Phật Tam thiên đại thiên ngang cát Căng-già chẳng dung chứa hết. Giả sử các công đức khác đầy rẫy thế giới Phật Tam thiên đại thiên như cát Căng-già, sánh công đức này trăm phần chẳng kịp một, ngàn phần chẳng kịp một, trăm ngàn phần chẳng kịp một, cho đến cực số phần cũng chẳng kịp một.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dù trải số đại kiếp cát Căng-già, bố thí cúng dường Phật Pháp Tăng bảo. Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây được phước nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước kia vô lượng vô số vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu trải một ngày đêm như thuyết mà học, chỗ được công đức rất nhiều hơn kia. Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu là đường chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát phải đi. Chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát đi đường đây nên mau tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dù trải số đại kiếp cát Căng-già bố thí cúng dường Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác, Bồ-tát và các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác. Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây được phước nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước kia vô lượng vô số vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu trải một ngày đêm như thuyết mà học, chỗ được công đức rất nhiều hơn kia. Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu vượt các Thanh văn và bậc Độc giác, mau vào Bồ-

tát Chánh tánh ly sanh, lại lần nữa tu hành các hạnh Bồ-tát mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa dù trải số đại kiếp cát Căng-già tinh siêng tu học bố thí, an nhẫn, tinh tiến, tĩnh lực, bát-nhã. Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây được phước nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước kia vô lượng vô số vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đã thuyết mà trụ, trải một ngày đêm tinh siêng tu học bố thí, tĩnh giới, an nhẫn, tinh tiến, tĩnh lực, bát-nhã, chỗ được công đức rất nhiều hơn kia.

Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu là mẹ các Bồ-tát Ma-ha-tát. Vì có sao? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu năng sanh chúng Bồ-tát Ma-ha-tát. Tất cả chúng Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu mau được viên mãn các Phật pháp vậy.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dù trải số đại kiếp cát Căng-già đem pháp bố thí tất cả hữu tình. Thiện

Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây được phước nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước kia vô lượng vô số vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đã thuyết mà trụ, trải một ngày đêm đem pháp bố thí tất cả hữu tình, chỗ được công đức rất nhiều hơn kia. Sở dĩ vì sao?

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, thời là xa lìa Nhất thiết trí trí. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, thời là chẳng xa lìa Nhất thiết trí trí. Vậy nên, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, thường nên chẳng lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dù trải số đại kiếp cát Căng-già tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. An trụ nội không cho đến vô tánh tự tánh không. An trụ chơn như cho đến bất tư nghì giới. An trụ khổ tập diệt đạo thánh đế. Tu hành bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi. Tu hành bốn tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Tu hành tám giải thoát, tám thắng xứ, chín thứ đệ định,

mười biến xứ. Tu hành không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Tu hành Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa. Tu hành tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn. Tu hành năm nhãn, sáu thần thông. Tu hành Phật mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Tu hành pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả. Tu hành nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây được phước nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước kia vô lượng vô số vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đã thuyết mà trụ, trải một ngày đêm tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến tu hành nhất thiết tướng trí, chỗ được công đức rất nhiều hơn kia.

Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này chẳng xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối Nhất thiết trí trí mà có quay lui, không có lẽ ấy. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối Nhất thiết trí trí mà có quay lui, đây có lẽ ấy. Vậy nên, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, thường nên chẳng xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dù trải số đại kiếp cát Căng-già tu hành các thứ thí của thí pháp, ở chỗ thanh vắng buộc niệm suy nghĩ, phước đã tu trước cùng tất cả hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây được phước nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước kia vô lượng vô số vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đã thuyết mà trụ, trải một ngày đêm tu hành các thứ thí của thí pháp, ở chỗ thanh vắng buộc niệm suy nghĩ, phước đã tu trước cùng tất cả hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chỗ được công đức rất nhiều hơn kia.

Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu sở khởi hồi hướng, phải biết đây là hồi hướng rất hơn. Xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa sở khởi hồi hướng, phải biết đây là hồi hướng thấp kém.

Vì có sao? Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu năng cùng tất cả Bồ-đề phần pháp làm dẫn đầu vậy. Vậy nên, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-

ha-tát muốn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, thường nên chẳng lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu, đem sở tu hành các thứ công đức cùng các hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dù trải số đại kiếp cát Căng-già khắp duyên quá khứ, vị lai, hiện tại tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác và các đệ tử công đức căn lành, hòa hợp tùy hỷ cùng các hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây được phước nhiều chăng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều. Phước kia vô lượng vô số vô biên.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu đã thuyết mà trụ, trải một ngày đêm khắp duyên quá khứ, vị lai, hiện tại tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác và các đệ tử công đức căn lành, hòa hợp tùy hỷ cùng các hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chỗ được công đức rất nhiều hơn kia.

Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Tất cả tùy hỷ hồi hướng công đức căn lành đều lấy Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu mà làm thượng thủ. Vậy nên, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, thường nên chẳng xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, đối các căn lành tùy hỷ hồi hướng sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Như Phật đã nói, các hành đều là phân biệt sở tác, sanh từ vọng tưởng, đều chẳng thật có. Bởi nhân duyên nào các Bồ-tát Ma-ha-tát này đẳng hành của thí thấy được phước vô số vô lượng vô biên? Bạch Thế Tôn! Phân biệt sở tác phước của thí thấy, lẽ chẳng khởi được chơn thật chánh kiến, chẳng thể tới vào Chánh tánh ly sanh. Chẳng năng được quả Dự lưu, hoặc quả Nhất lai, hoặc quả Bất hoàn, hoặc quả A-la-hán, hoặc Độc giác Bồ-đề. Cũng chẳng năng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Các hành đều là phân biệt sở tác, sanh từ vọng tưởng, đều chẳng thật có. Phân biệt sở tác phước của thí thấy chẳng năng phát khởi chơn thật chánh kiến, chẳng thể tới vào Chánh tánh ly sanh.

Chẳng năng được quả Dự lưu cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu biết tất cả pháp chủng phân biệt sở tác của thí thảy không, vô sở hữu, hư dối chẳng thật. Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Ta nói tất cả pháp phân biệt sở tác của thí thảy vô chẳng đều không, tánh tướng chẳng có, là hư dối, chẳng phải chắc thật. Vì có sao? Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khéo học nội không cho đến khéo học vô tánh tự tánh không, như Phật đã nói mà thông đạt vậy.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này an trụ không rồi, như như quan sát phân biệt sở tác phước của thí thảy không, vô sở hữu, hư dối chẳng thật, như vậy như vậy được chẳng xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu. Như như chẳng xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, như vậy như vậy được phước vô số vô lượng vô biên. Do nhân duyên đây khởi thật chánh kiến, cũng tới vào được Chánh tánh ly sanh, cho đến năng chứng sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Đã nói vô số vô lượng vô biên có sai khác nào?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nói vô số là số chẳng thể được, số chẳng thể ở trong giới hữu vi, số chẳng thể

ở trong giới vô vi. Nói vô lượng là lượng chẳng thể được, lượng chẳng thể ở trong pháp quá khứ, lượng chẳng thể ở trong pháp vị lai, lượng chẳng thể ở trong pháp hiện tại. Nói vô biên là biên chẳng thể được, chẳng thể so lường ngần mé kia vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Vả có nhân duyên sắc cũng nói vô số vô lượng vô biên, thọ tướng hành thức cũng nói vô số vô lượng vô biên chẳng?

Phật nói: Thiện Hiện! Có nhân duyên nên sắc cũng nói vô số vô lượng vô biên, thọ tướng hành thức cũng nói vô số vô lượng vô biên.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nhân duyên nào nên sắc cũng nói vô số vô lượng vô biên, thọ tướng hành thức cũng nói vô số vô lượng vô biên?

Phật bảo: Thiện Hiện! Sắc tự tánh không, nên cũng nói vô số vô lượng vô biên. Thọ tướng hành thức tự tánh không, nên cũng nói vô số vô lượng vô biên.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Vì chỉ sắc tự tánh không, thọ tướng hành thức tự tánh không, hay tất cả pháp cũng đều tự tánh không ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Ta trước đâu chẳng nói tất cả pháp đều tự tánh không?

Thiện Hiện thưa rằng: Tuy Phật thường nói tất cả pháp đều tự tánh không, thời tôi cũng đã rõ, mà các hữu tình chẳng biết thấy hiểu, nên tôi nay đây lại khởi hỏi này.

Bạch Thế Tôn! Tất cả pháp tự tánh không, tức là vô tận, cũng là vô số, cũng là vô lượng, cũng là vô biên? Bạch Thế Tôn! Tất cả pháp trong tự tánh không, tận chẳng thể được, số chẳng thể được, lượng chẳng thể được, biên chẳng thể được. Do nhân duyên đây vô tận vô số vô lượng vô biên, hoặc nghĩa hoặc văn đều không sai khác?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Vô tận vô số vô lượng vô biên, hoặc nghĩa hoặc văn đều không sai khác, đều đồng hiển rõ các pháp không vậy.

Thiện Hiện! Tất cả pháp không đều chẳng thể nói. Như Lai phương tiện nói là vô tận, hoặc nói vô số, hoặc nói vô lượng, hoặc nói vô biên, hoặc nói là không, hoặc nói vô tướng, hoặc nói vô nguyện, hoặc nói vô tác, hoặc nói vô sanh, hoặc nói vô diệt, hoặc nói lìa nhiễm, hoặc nói lạng diệt, hoặc nói Niết-bàn, hoặc nói chơn như, hoặc nói thật tế. Những nghĩa như thế đều là Như Lai phương tiện diễn nói.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Thế Tôn rất lạ, phương tiện khéo léo, thật tướng các pháp chẳng thể tuyên nói mà vì hữu tình phương tiện chỉ rõ. Bạch Thế Tôn! Như tôi hiểu nghĩa Phật đã thuyết đó, tất cả pháp tánh đều bất khả thuyết?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Tất cả pháp tánh đều bất khả thuyết. Vì có sao? Tất cả pháp tánh đều rất ráo không, không có kể năng tuyên nói rất ráo không.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nghĩa bất khả thuyết có tăng giảm chăng?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nghĩa bất khả thuyết không tăng không giảm.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa rằng: Nếu nghĩa bất khả thuyết không tăng không giảm ấy, thời Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng lẽ không tăng không giảm. Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi cũng lẽ không tăng không giảm. Bốn tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định cũng lẽ không tăng không giảm. Tám giải thoát, tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ cũng lẽ không tăng không giảm. Không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn cũng lẽ không tăng không giảm. Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa cũng lẽ không tăng không giảm. Đà-la-ni môn, tam-ma-địa

môn cũng lẽ không tăng không giảm. Năm nhãn, sáu thần thông cũng lẽ không tăng không giảm. Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng cũng lẽ không tăng không giảm. Pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả cũng lẽ không tăng không giảm. Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng lẽ không tăng không giảm.

Bạch Thế Tôn! Nếu sáu Ba-la-mật-đa không tăng không giảm, cho đến nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng không tăng không giảm; thời lẽ sáu Ba-la-mật-đa vô sở hữu, cho đến nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng vô sở hữu. Nếu sáu Ba-la-mật-đa vô sở hữu cho đến nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng vô sở hữu; làm sao Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành sáu Ba-la-mật-đa cho đến nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy! Nghĩa bất khả thuyết không tăng không giảm, sáu Ba-la-mật-đa cũng không tăng không giảm, cho đến nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng không tăng không giảm. Nghĩa bất khả thuyết vô sở hữu, sáu Ba-la-mật-đa cũng vô sở hữu, cho đến nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng vô sở hữu.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, an trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, chẳng khởi nghĩa này: Ta đổi Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa hoặc tăng hoặc giảm. Chỉ khởi nghĩ này: Duy có danh tướng gọi là Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này khi tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa, đem tác ý cùng hành Bồ thí Ba-la-mật-đa đây và nương đây khởi tâm cùng căn lành, cùng các hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, như Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề nhiệm màu sâu thẳm mà khởi hồi hướng. Như vậy cho đến khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đem tác ý cùng hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây và nương đây khởi tâm cùng căn lành, cùng các hữu tình bình đẳng chung có, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, như Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề nhiệm màu sâu thẳm mà khởi hồi hướng. Nhờ sức hồi hướng khéo léo đây chúng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Sao gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Tất cả pháp chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Khi ấy, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Sao gọi tất cả pháp chơn như mà nói tất cả pháp chơn như đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các sắc chơn như, thọ tướng hành thức chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nhãn xúc chơn như cho đến ý xúc chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Sắc xúc chơn như cho đến pháp xúc chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nhãn giới chơn như cho đến ý giới chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Sắc giới chơn như cho đến pháp giới chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nhãn thức giới chơn như cho đến ý thức giới chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nhãn xúc chơn như cho đến ý xúc chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ chơn như cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Địa giới chơn như cho đến thức giới chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vô minh chơn như cho đến lão tử chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Bồ thí Ba-la-mật-đa chơn như cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nội không chơn như cho đến vô tánh tự tánh không chơn như,

đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Khổ thánh đế chơn như, tập diệt đạo thánh đế chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bốn niệm trụ chơn như cho đến tám thánh đạo chi chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Bốn tĩnh lự chơn như; bốn vô lượng, bốn vô sắc định chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Tám giải thoát chơn như; tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Không giải thoát môn chơn như; vô tướng, vô nguyện giải thoát môn chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Tịnh quán địa chơn như cho đến Như Lai địa chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cực hỷ địa chơn như cho đến Pháp vân địa chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đà-la-ni môn chơn như, tam-ma-địa môn chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Năm nhãn chơn như, sáu thần thông chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Phật mười lực chơn như cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Pháp vô vong thất chơn như, tánh hằng trụ xả chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Quả Dự lưu chơn như cho đến Độc giác Bồ-đề chơn như, đây gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nhất thiết trí chơn như;

đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chơn như, đầy gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Sanh tử chơn như, Niết-bàn chơn như, đầy gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Tất cả chơn như không tăng không giảm, nên chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng không tăng không giảm.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thường ưa an trụ các pháp chơn như, đều chẳng thấy pháp có tăng có giảm. Do nhân duyên đây nghĩa bất khả thuyết không tăng không giảm. Bồ thí Ba-la-mật-đa cũng không tăng không giảm; Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tịch lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng không tăng không giảm. Cho đến nhất thiết trí cũng không tăng không giảm; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng không tăng không giảm. Nghĩa bất khả thuyết vô sở hữu, sáu Ba-la-mật-đa cũng vô sở hữu. Cho đến nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng vô sở hữu. Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nương dựa vô tăng giảm, vô sở hữu làm phương tiện, tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, do đây làm cửa nhóm các công đức, bèn chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nương dựa vô

tăng giảm, vô sở hữu làm phương tiện, tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, do đây làm cửa nhóm các công đức, bèn chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề ấy. Bồ-tát Ma-ha-tát này là tâm trước khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, hay tâm sau khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này, nếu tâm trước khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, khi tâm trước khởi, tâm sau chưa khởi, không nghĩa hòa hợp. Nếu tâm sau khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, khi tâm sau khởi, tâm trước đã diệt, không nghĩa hòa hợp. Như vậy trước sau phát tâm, tâm sở, tiến thối suy gạn không nghĩa hòa hợp, làm sao chứa nhóm được căn lành? Nếu các căn lành chẳng thể chứa nhóm, thì các thắng trí không do đâu được sanh. Thắng trí chẳng sanh, như sao Bồ-tát năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Ta sẽ vì người lược nói thí dụ, khiến kẻ có trí đôi nghĩa đã nói dễ dàng hiểu được. Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Như khi đốt đèn là ngọn lửa trước năng cháy tim hay ngọn lửa sau năng cháy tim?

Thiện Hiện đáp rằng: Như ý tôi hiểu, chẳng phải ngọn lửa trước năng cháy tim, cũng chẳng rời ngọn lửa trước năng cháy tim; chẳng phải ngọn lửa

sau năng cháy tim, cũng chẳng rời ngọn lửa sau năng cháy tim.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Chính khi đốt đèn, tim là bị cháy chẳng?

Thiện Hiện đáp rằng: Thế gian hiện thấy nơi tim thật cháy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng lại như thế. Chẳng phải sơ tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng chẳng rời sơ tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề; chẳng phải hậu tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng chẳng rời hậu tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Mà các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, khiến các căn lành lần lần tăng trưởng, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Lại nữa, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát từ sơ phát tâm, tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa viên mãn mười địa, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu học những mười địa nào

viên mãn, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa khiến cho viên mãn, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng học Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa khiến cho viên mãn, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối mười địa đây tinh siêng tu học khi được viên mãn, chẳng sơ tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng chẳng rời sơ tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề; chẳng hậu tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng chẳng rời hậu tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Mà các Bồ-tát Ma-ha-tát tinh siêng tu học mười địa viên mãn, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Như Lai đã nói lý thú duyên khởi rất là thâm sâu. Rằng các Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng sơ tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng chẳng rời sơ tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề; chẳng hậu tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cũng chẳng rời hậu tâm khởi năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Mà các Bồ-tát Ma-ha-tát tu

hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa khiến các căn lành lần lần tăng trưởng, viên mãn mười địa chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu tâm đã diệt sanh lại được chăng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng được.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu tâm đã sanh có pháp diệt chăng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Như vậy. Nếu tâm đã sanh, định có pháp diệt.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Có pháp diệt, tâm chẳng phải sẽ diệt chăng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng sẽ.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Tâm trụ là như tâm chơn như chăng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Như vậy. Như tâm chơn như, tâm trụ như thế.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu tâm trụ chơn như, tâm này là thường như chơn như chăng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng thường.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Chơn như các pháp là thẳm sâu chăng? Thiện Hiện đáp

rằng: Bạch Thế Tôn! Như vậy, chơn như các pháp rất là thâm sâu.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Tức chơn như là tâm chẳng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng phải.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao: Lìa chơn như có tâm chẳng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng có.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Như tâm là chơn như chẳng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng phải.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Lìa tâm có chơn như chẳng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng có.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Chơn như hãy thấy được chơn như chẳng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng thấy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát hành được như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu chẳng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Như vậy. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát hành được như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát hành được như thế là hành chỗ nào?

Thiện Hiện đáp rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát hành được như thế đều vô sở hành. Sở dĩ vì sao? Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, không tâm hiện hành, không chỗ hiện hành. Vì có sao? Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, trụ trong chơn như đều không hiện hành và chỗ hiện hành, kể hiện hành vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu là hành chỗ nào?

Thiện Hiện đáp rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu hành thắng nghĩa đế. Trong đây hiện hành và chỗ hiện hành đều vô sở hữu, năng lấy bị lấy bất khả đắc vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, hành trong thắng nghĩa đế dù chẳng lấy tướng mà hành tướng chẳng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng hành.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, hành trong thắng nghĩa đế là khiển tướng

chăng? Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng khiến.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, hành trong thắng nghĩa để khiến tướng tướng chẳng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng khiến.

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, vì sao chẳng khiến tướng, cũng chẳng khiến tướng tướng?

Thiện Hiện đáp rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu chẳng khởi nghĩ này: Ta sẽ khiến tướng và khiến tướng tướng. Cũng chẳng khởi nghĩ đây: Ta phải khiến vô tướng và khiến tướng vô tướng. Đối tất cả thứ đó không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, dù năng lìa được các phân biệt như thế mà Phật mười lực, bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng thấy vô lượng vô biên công đức thù thắng chưa viên mãn, nên chưa chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này trọn nên phương tiện khéo léo nhiệm màu, do phương tiện khéo léo nhiệm màu đây, đối tất cả pháp chẳng thành chẳng hoại, chẳng lấy chẳng khiển. Vì có sao? Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này đạt tất cả pháp tự tướng không vậy.

Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này trụ trong tất cả pháp tự tướng không, vì độ các hữu tình vào ba tam-ma-địa, được đại bi nguyện lực dẫn phát thúc tiến, nên nương ba định đây thành thực hữu tình.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói.

Cụ thọ Thiện Hiện liền thưa Phật rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát này vì vào ba tam-ma-địa nào thành thực hữu tình?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này an trụ Không tam-ma-địa, thấy các hữu tình kẻ nhiều chấp ngã, ngã sở, dùng sức phương tiện dạy khiến an trụ Không tam-ma-địa. Bồ-tát Ma-ha-tát này an trụ Vô tướng tam-ma-địa thấy các hữu tình kẻ nhiều hành các pháp tướng, dùng sức phương tiện dạy khiến an trụ Vô tướng tam-ma-địa. Bồ-tát Ma-ha-tát này an trụ Vô nguyện tam-ma-địa, thấy các hữu tình kẻ nhiều có sở nguyện muốn, dùng sức

phương tiện dạy khiến an trụ Vô nguyên tam-ma-địa.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, như vậy vào ba tam-ma-địa đây tùy kia sở ưng, phương tiện thành thực tất cả hữu tình.

--- o0o ---